

NATURA JURIDICĂ A RĂSPUNDERII PATRIMONIALE A MEMBRILOR ORGANELOR DE CONDUCERE STABILITĂ ÎN DERULAREA PROCEDURII INSOLVENȚEI

Conf.dr. **Vasile Luha**, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia

Stabilirea naturii juridice a acestei forme de răspundere are interes practic: sub aspectul identificării elementelor componente, a dovedirii acestora, asupra întinderii acesteia. Spre exemplu în cazul răspunderii contractuale culpa este prezumată ceea ce nu este valabil și în cazul răspunderii delictuale; răspunderea delictuală presupune repararea integrală a prejudiciului, atât pe cel previzibil cât și pe cel imprezvizibil, pe când în răspunderea contractuală se acoperă doar prejudiciul previzibil, etc.

S-a spus că răspunderea membrilor organelor de conducere este fie o răspundere contractuală fie una delictuală, după caz. Sursa obligației încălcate de către persoana a cărei răspundere se discută indică natura juridică a răspunderii acestora: persoanele a căror răspundere este atrasă de încălcarea contractului pe baza căruia funcționează vor răspunde contractual¹; ceilalți vor răspunde delictual².

Astfel, în raportul dintre administratori și persoana juridică, sunt aplicabile dispozițiile art. 72 din Legea nr. 31/1990 conform căroră « obligațiile și răspunderea administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și de cele speciale prevăzute de aceasta lege ». Mandatul este cuprins în actul constitutiv (art. 5) sau în hotărârea adunării generale și este acceptat prin semnarea în registrul comerțului. Acceptând desemnarea, administratorul stabilește un raport juridic contractual de mandat comercial cu persoana juridică.

În alte situații, mandatul de administrator izvorăște din contractul de munca. Aceeași sursă o poate avea mandatul directorului executiv sau mandatul cenzorului (art. 144 și art. 159). Conținutul mandatului este determinat în primul rând de contract, dar nu numai de acesta. Unele obligații ale administratorului, directorului sau cenzorului decurg direct din lege, după cum rezultă atât din art. 72 (prevăzute de lege) cât și din art. 73 lit. c.

Deci, s-a spus, că natura răspunderii va fi determinată de sursa obligației încălcate sau neîndeplinite. În unele cazuri va fi o răspundere civilă contractuală, iar în altele va fi o răspundere civilă delictuală. În situația reglementată de alin. 2 al art. 137, indiferent de sursa obligației, răspunderea va fi delictuala deoarece fapta constituie infracțiune³.

S-a observat însă că în cazul răspunderii reglementate de art.138 se are în vedere calitatea funcțională ce o are cel răspunzător cu debitorul și nu natura juridică a raporturilor lor; deci abordările ce califică această răspundere ca fiind contractuală se îndepărtează de prescripțiile legii privind procedura insolvenței. Asemenea formă de răspundere se apropie mai mult de răspunderea delictuală⁴.

¹ În acest sens a se vedea și C. de Ap. Galați, com., dec. nr. 114 din 1998, Sinteza practicii judiciare a Curții de Apel Galați, 1998- 2000, p.168;

² În acest sens a se vedea și C. de Ap. Cluj Napoca, com., dec. nr. 1501 din 16 oct. 2003, nepublicată, citată de Ion Turcu, Tratat de insolvență, ed. C.H. Beck. București, 2006, p.523;

³ Ion Turcu, Tratat de insolvență, ed. C.H. Beck. București, 2006, p.523;

⁴ A se vedea Aurică Avram, Procedura insolvenței.Răspunderea membrilor organelor de conducere, ed. Hamangiu, București, 2007, p. 31;

Chiar dacă se pot reține foarte multe asemănări cu răspunderea delictuală nu pot fi nesocotite diferențieri semnificative:

- această formă de răspundere nu intervine oricând și oriunde ci numai în derularea procedurii insolvenței; ea are menirea să împlinească scopul pentru care a fost reglementate procedurile de insolvență și faliment;

- titularul demarării cererii de atragere a răspunderii este numai specialistul în insolvență care administrează averea debitorului pe perioada derulării procedurii;

- răspunderea poate fi atrasă numai în situația săvârșirii unor fapte precis indicate de lege, fapte cauzatoare de prejudiciu și nu în cazul săvârșirii vreunei alte fapte păgubitoare;

- prejudiciul specific constă în punerea creditorilor în imposibilitatea de a recupera creanțele în condiții normale iar nu în creanțele creditorilor;

- aria persoanelor la care este fixată răspunderea este limitată, așa cum prevede legea specială a insolvenței; în cazul răspunderii delictuale orice persoană care provoacă o pagubă este răspunzătoare;

Sub toate celelalte aspecte, răspunderea reglementată de art. 138 se suprapune peste conținutul conceptului de răspundere delictuală⁵.

S-ar putea spune că avem de-a face cu o formă particulară de răspundere delictuală pe care Legea nr. 85/ 2006 o definește în cadrul indicat de art. 138. Izvorul acestei forme de răspundere este legea insolvenței. Nu este o răspundere autonomă ci o formă particulară de manifestare a răspunderii delictuale într-un domeniu economic, în sfera specială de manifestare a comercianților în caz de insolvență. Elementele ei sunt indicate de lege iar unde legea nu prevede expres se aplică regulile de drept comun, regulile răspunderii civile delictuale.

Deci avem de-a face cu o formă de răspundere legală cu caracter special, pentru un domeniu de interes special ce presupune un cadru procesual limitat la procedura insolvenței, instituită sub formă reparatorie, patrimonială: are ca scop plata unei sume de bani stabilită de judecător pentru repararea unui prejudiciu specific. Prejudiciul este cauzat de fraudă debitorului sau a reprezentanților săi, delict civile prin manifestările descrise expres de lege. Reparația profită ca orice acțiune fundamentată pe ideea de fraudă tuturor creditorilor, distribuirea reparației efectuându-e de judecător după regulile procedurilor de insolvență.

⁵ C. de Ap. București, com., dec.nr. 1438/R din 20 oct. 2005 în Ileana Izabela Dolache, Cosmin Horia Mihăianu, Reorganizarea judiciară și falimentul, practică judiciară, ed. Hamangiu, București, 2006, p. 260;